

УДК 929,6(439) «13/16»

ПЕЧАТКИ ТА ГЕРБИ РОДИНИ ДРУГЕТІВ

Міськов І. О (Ужгород)

У статті розглядається використання символічних фігур у сфрагистиці та геральдиці, зокрема, на прикладі родового герба та печаток знакової дворянської родини Другетів (XIV – XVII ст.) в Угорщині. Ймовірно, що вихідці із Франції – Другети з Італії принесли власний герб в Угорське королівство.

Ключові слова: печатка, герб, геральдика, дворяни, символ, сфрагістика, фігура.

З точки зору семіотики будь-який символ має велике значення для прочитання важливої інформації про особу чи групу осіб, їхнє походження, родинні зв'язки з іншими особами, маєтки або ж означення певних корпорацій, цехів чи інших спільнот, які брали активну участь у політичному, соціально-економічному житті середньовіччя. Саме герби були створені на основі сфрагістичного матеріалу – печаток, або ж вірніше відтисків печаток [11; 16], котрі стали пізніше взірцем середньовічних гербів, але не завжди. У середньовіччі інколи правитель міг мати одну печатку та інший герб, зображення на яких були зовсім різними.

У сучасній Україні розпочався процес не-підробної зацікавленості до своєї минувшини, особливо до середньовічної історії, сфрагістики, геральдики та інших спеціальних історичних

дисциплін. Свідчення тому видання різного масштабу публікацій про символи, печатки та герби населених пунктів України та її окремих регіонів [2; 3; 12; 14; 18, с.57-59; 21; 22; 23]. Але, на жаль, дворянська сфрагістика та геральдика у цих виданнях відсутня. Не будемо забувати й про те, що дуже багато населених пунктів належало дворянським родинам. У комітатах Угорського королівства – Берег, Мараморш, Угоча, Унг – села, міські поселення належали дворянам. Серед них Другети, Розгоні, Паловці, Гуняді, Перені, Нодьмігали, Добо, Корятовичи, Драгфі, Матучиняки, Баторі, Тарпоі, Амодеі, Петуньо, Бокша, Заполяі, Цудар, Каллоі та інші.

Дворянська родина Другетів у свій час відіграла ключову роль в історії комітату Унг, деякі володіння якого довгий час (XIV – XVII) належали саме їй. Саме сім'я Другетів стала

об'єктом вивчення багатьох дослідників [20; 24; 31; 35; 36; 38; 39; 40; 41; 42; 43; 44; 45], проте узагальнюючої праці про них не видано, позаяк розпорошені документи про їхню діяльність зберігаються в архівах Словаччини, Угорщини та України. На сьогодні заслуговує на увагу професійна історична розвідка про початковий період діяльності родини Другетів, опублікована на сторінках періодики науковцем-дослідником М.Федаком [25; 29]. Саме в перших статтях М.Федак подає цікавий ілюстративний матеріал про герб і печатки родини Другетів. Значний інтерес для науковців представляють монографії словацького теолога Стефана Ленчіша про родину Другетів із Гуменного [37] та Адріана Джугана про масток Другетів [34].

Автор цієї статті поставив перед собою завдання проаналізувати знайдений сфрагістичний та гербовий матеріал належний до родини Другетів.

Адріан Джуган у своїй статті подає символічне зображення відтисків печаток Філіпа I Другета 1318 року, Віл'яма I Другета 1337 р., Ніколо I Другета де Гереня XIV ст. [34, с. 295, 297, 299].

У полі круглої печатки Філіппа I Другета (рис.1) зображено шестилисник, всередині якого готичний гербовий щит, розділений поясом з трьома пряжками, у верхній частині якого три птахи повернуті вправо, а у нижній частині поля – три птахи: зверху два, а знизу один, також повернуті вправо. Навколо шестилисника легенда: **+S(igillum)MAGISTRIPHILIP.COMITIS.DE.SI PS.** = Печатка магістра Філіпа ішпана зі Спіша [34, с.295].

У полі інших двох круглих печаток (рис. 2) Віл'яма I Другета у чотирьохлиснику готичний гербовий щит, розділений поясом з трьома пряжками, у нижній частині якого три птахи, а над щитом з відкритим забралом графський шолом, над яким ангел. Навколо чотирьохлистника легенда:

+S(igillum).D(omi)N(i).Dru)GETT.PALATINI.RE GNLHVNGARI(a)E.ETIVDICIS.CVMANORV = Печатка господаря Другета палатина Угорського королівства, судді куманів [34, с. 297].

У полі третьої круглої печатки (рис. 3) готичний гербовий щит, розділений поясом з трьома пряжками, у верхній частині якого чотири дрозди повернуті вправо, а знизу три дрозди: зверху два, а знизу один, також повернуті вправо. Над щитом закритий шолом з двома рогами, всередині яких пряжка. Герб підтримують два лева, готові до нападу. Легенда печатки: **+S(igillum).CO(m)ITIS.NICOLAI.IVDIC(is).CVRI AE.OMI(ni).REGIS** = Печатка графа Миколи, королівського судді [34, с.299].

Стефан Ленчіш у монографії про родину Другетів з Гуменного (нині м.Гуменне, Словаччина), спираючись на попередні дослідження,

вказує на герби дворянських родин Друга де Мерлото (помер 1339 р.) та Ніколо Мерлото (помер 1358 р.) з надгробків у костюлі Св. Клари в Неаполі: щит розділений пряжками на три поля, у верхньому – справа менший щит з турнірним комірцем, всередині якого геральдичні лілії (символізують молодшу гілку, подібні є на гербах угорських королів Карла Великого та його сина Людовіка Великого), за малим щитом – три птахи, у середньому полі – два, у нижньому – три, тобто всього разом вісім птахів з обрізаними лапками. Єдина відмінність: у гербі Ніколо Мерлото – пташки мають гостріші клюви та крила [37, с. 9-14].

Окрему частину з герба Другетів – у вигляді барельєфа, на якому вирізьблені на кам'яній плиті чотири дрозди (рис.4), ми бачимо над головним входом в Ужгородський замок (Унгвар), що відомий з 1499 року [32, с. 386].

У фондах Держархіву Закарпатської області нами було виявлено наступні документи, які стосуються герба та печаток дворянської родини Другетів.

Документ 1: Письмо наджупана Другета Георгія жупному ведомству о высылке жупного агента на тайные переговоры. 1610-1611 [4, арк. 2].

На другому аркуші документа (рис. 5):

1. Воскова печатка, покрита папером.
2. Форма овальна, щит ренесансний, німецький.
3. Висота – 2,5 см, ширина – 2 см.

4. У полі печатки – зображення гербового щита, у полі якого посередині пояс із трьома пряжками. У верхній частині герба чотири птахи повернуті вправо, а в нижній частині поля – три птахи. Над щитом графський шолом з опущеним забралом. На шоломі розташована графська відкрита корона. З корони виходить клейнод (шоломова емблема) у формі двох орлиних крил. На правому крилі зображені у два ряди – птахи, у верхньому ряді їх чотири, у нижньому – три. На лівому крилі посередині пояс із пряжками.

5. Легенда першопочатково не читається, але у порівнянні з іншими ілюстраціями печаток того часу на овалі читаємо надпис: **GEORGIVS DRUCET DE HOMONNA COMES COMITATVS VNG** = Георгій Другет де Гомонна граф (ішпан) комітату Унг.

Документ 2: Прошение помещика с.Гомонна Другета Валентина о выкупе из турецкого плена дворянина Раковцы Яноша (1613 р.) [5, арк. 2].

На другому аркуші документа:

1. Воскова печатка, покрита папером.
2. Форма овальна, італійський щит герба.
3. Висота – 1,8 см, ширина – 1,5 см.

4. У полі печатки зображення старовинного герба Другетів, у полі щита посередині пояс із трьома пряжками, у верхній частині – чотири

мерлети повернуті вправо, а в нижній частині поля – три. Із графського шолому виходять дві накидки (намет).

5. Легенда перстневої печатки нерозбірлива.

Документ 3: Образці гербов дворянских семей. 1.6.1636 – 23.3.1664 [7, арк. 1]: на першому аркуші документу: зверху надпис: *Nomina Sodalivm Externorvm*, а під ним: *Comes Joannes Druget De Homonna Die 1. Junii anno 1636 +*, а ще нижче: *Comes Georgius Druget de Homonna Die 21. Aprilis anno 1642 +* з власноручними підписами.

Нижче розташований зелений вінок з червоних, білих і голубих квітів, всередині якого знаходиться герб (рис.6). Щит німецький (ренесансний). За Альфредом Знаймеровським, у XVI і XVII ст. використовували таку форму щита [46, с. 60], подібного до родинного герба Другетів (1628 р.), зображеного на кахлі із церкви Св.Юрія, нині руїни на території Ужгородського замку [9, с. 18]. Опис герба наступний. У червленому (червоному) полі щита посередині золотий пояс з трьома золотими пряжками. У верхній частині поля чотири чорних дрозди, повернуті вправо, а в нижній частині поля на зеленій основі – три чорних дрозди. Герб обрамляє срібний шолом із опущеним забралом. На шоломі розташована семикутна графська відкрита корона. З корони виходить клейнод у формі двох чорних орлиних крил, кожне з яких має золоте поле із зеленим поясом і трьома золотими пряжками, чотири чорних дрозди над поясом, а три під ним. Із срібного графського шолому виходять дві накидки (намет): права – золото-синього, а ліва – срібно-червоного кольорів. Тинктура даного герба (рис. 10) подана як ілюстративний матеріал у науковому журналі „Турул” [33, с. 41-44].

Документ 4: Письмо Ужанского наджупана об ускорении организации дворянской кавалерии в связи с подготовкой турков к нападению. 25 мая 1638 г. [6, арк. 2].

На другому аркуші документа:

1. Воскова печатка, покрита папером (рис.7).

2. Форма овальна, щит герба – італійський.

3. Висота – 2,8 см, ширина – 2,4 см.

4. У полі печатки зображення гербового щита (іспанський), у полі якого пояс із п'ятьма пряжками. У верхній частині поля чотири дрозди повернуті вправо, а в нижній частині – три. Над щитом графський шолом із опущеним забралом. На шоломі розташована відкрита графська корона. З корони виходить клейнод у формі двох орлиних крил, чотири дрозди – під поясом, а під ним – три. Із графського шолому виходять дві накидки (намет).

5. Ширина обідки легенди – 0,5 см. Сама легенда читається важко, проте текстом ми мо-

жемо скористатися з третього додатку книги К.Вагнера (рис.9) про найвідоміші роди Угорщини [45, III, с.55]:

перший ряд: + comes ioannes Drvgeth de Homonna iudex curiae regiae perpetuus de Vng ac. ZENPLIN · COTTVM · SVP = граф Іоанн Другет де Гомонна, суддя королівської курії, спадковий головний іспан комітатів Унг і Земплін;

другий ряд: + comes · sac. caes. regiae Mattis part. regni · HVNG. SVVPPR · Generalis. Nec non consi Et. came = іспан священного імперського короля Матвія і частини королівства Гунгарії (Угорщини), верховний генерал, а також канцлер і камергер.

Документ 5: Письмо графа Другета Георгія із крепости Унгвар жупному ведомству об отправке посла с ответом (1658 р.) [8, арк. 1-2].

На другому аркуші документа:

1. Воскова печатка, покрита папером (рис.8).

2. Форма овальна, щит герба – французький.

3. Висота – 3 см, ширина – 2,8 см.

4. У полі печатки зображення гербового щита (іспанський), в полі якого пояс з п'ятьма пряжками. У верхній частині поля чотири дрозди повернуті вправо, а в нижній, на основі – три. Із графського шолому виходять дві накидки (намет).

5. Легенда нерозбірлива: Comes Georgius Ung.

Щодо опису герба Другетів у XIV ст., то він наступний: щит овальний, італійський. У червленому (червоному) полі зелений пояс з трьома золотими пряжками, у верхньому полі чотири дрозди, у нижньому полі – три дрозди [38, с. 405].

Птахи присутні в гербі Другетів XIV ст. іменуються мерлетами (merlettes) і вони бувають різних кольорів. У птахів відсутні лапки, а дуже часто і клюв. У птахів герба Другетів відсутні тільки лапки. Деякі вчені-геральдисти помилково їх приймають за шпаків. Пояснення мерлетів у різних авторів знаходимо різні. Так, наприклад, А.Лакієр стверджує, що качки зображаються у профіль (canettes), а без клюва і ніг називаються merlettes [13, с. 42], натомість Ю.Арсеньєв вважає, що мерлетти, які найчастіше зустрічаються у французьких гербах, є маленькими та обрубаними (полишені клюва та ніг), але це качкоподібні птахи, котрі не слід змішувати з орликами [1, с. 231]. Більш точним визначенням мерлетти дає В.Похльобкін: „Мерлетти (фр. merlettes) – пристосовані у західноєвропейській геральдиці, особливо у французькій, профільне зображення пташок з відрубаними клювами та лапками, які нагадують в такому вигляді не то „качечок”, не то „ластівок”, без хвоста (поворот вправо).

Їх ввели хрестоносці, поміщуючи на своїх щитах декілька таких зображень маленьких пта-

шок з метою натякнути, що вони подібно перелітним птахам, подорожують по світу і бездомні, нещасні. Відсутність у мерлетт клюва та лапок повинно було служити натяком на важкі рани та каліцтво, які очікували лицаря (найстрашніші рани в ті часи – це втрата кінцівок та пошкодження обличчя, черепні поранення).

Символізуючи за допомогою мерлетт свою участь у хрестових походах, лицарство XII-XIII ст. залишило, таким чином, у своїх гербах точне, документальне підтвердження цього факту для нащадків, тому що після завершення Хрестових походів мерлетти в гербах пізнього дворянства більше не використовувались [17, с. 249].

Архівіст і палеограф М.Пастуро вважає мерлетт – дроздицями, фігурами невеликої величини, які зображують стилізовану птаху з боку без лап і клюву (з XV ст.) червоного кольору [16, с. 122; 128]. Стівен Слейтер притримується іншої думки: „Різноманітність інших птахів – реальних, причудливих і фантастичних – населяють геральдичний звіринець, а саме ластівка чи „merletten”. Ластівка, створіння подібне стрижу, при зображенні в геральдиці не має ні лапок, ні клюву, так як середньовічні автори вважали, що вона ніколи не приземляється. Про таких птахів говорили хрестоносці, котрі бачили їх у Святій Землі. Ластівка часто дарувалась у якості геральдичної фігури молодшим синам англійської знаті, як нагадування про те, що „необхідно вірити крилам добродітності і достоїнства, а не своїм ногам, при тому, що у них немає своєї землі, на якій можна стояти” [19, с. 88].

Англійський дослідник С.Фрайер вважає: „Герольди раннього середньовіччя мали зазвичай наділяти гербами як королівства, так і окремих осіб Британії за часів, котрі передували її завоюванню норманами. Ті шість марлетт (martlet), котрі були неодмінною деталлю герба південно-сакського королівства – це дивовижні пташки. У них не має ніг, і вважається що вони постійно знаходяться у польоті, наповненим веселощів та радощів, і в силу цієї обставини можуть бути подібними до жайворонків. Часто марлетки виявляються складовим елементом ... геральдики графства Сассекс, і тут вважається, вони мають відношення не до саксів або жайворонків, а герба, що належить норманському роду Арундл. На це недвозначно натякає гра слів, побудована на тому, що слово hironnelle „ластівка” [30, с. 17].

Не дивлячись на різнобіжність авторів і трактування ними мерлетт, саме останні доводять походження дворянської родини Другетів із Франції, а не з Італії [10, с. 169; 34, с. 293; 37, с. 9-11], позаяк геральдичні фігури (мерлетти) притаманні французькому дворянству. У нас немає достовірних відомостей, коли саме можновладці пожалували герб Другетам чи близьких до них дворянським родинам у Франції чи Італії, з яким вони опинились в Угорському королівстві, перебуваючи на службі в Анжуйській династії. Саме мерлетти як геральдичні фігури простежуються на печатках Філіпа I Другета, Віл'яма I Другета, Ніколо I Другета де Гереня та наступних представників цієї дворянської родини аж до кінця XVII століття.

1. Арсеньев Ю.В. Геральдика: лекции, читанные в Московском Археологическом институте в 1907-1908 году. – М., 1908.– Переиздание в России: – М.:Терра – Книжный клуб, 2001. – 384 с.
2. Гречило А. Українська міська геральдика. – Київ-Львів, 1998. – 191 с.
3. Гречило А., Савчук Ю., Сварник І. Герби міст України (XIV – I пол. XX ст.). – Київ: Брама, 2001.– 400с.
4. Державний архів Закарпатської області (далі ДАЗО). – Ф. 4. – Оп. 11. – Спр. 6. – Арк. 2.
5. ДАЗО. – Ф. 4. – Оп. 2. – Спр. 308. – Арк. 2.
6. ДАЗО. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 2.
7. ДАЗО. – Ф. 151. – Оп. 25. – Спр. 65. – Арк. 1-2.
8. ДАЗО. – Ф. 4. – Оп. 15. – Спр. 117. – Арк. 1.
9. Дзембас О., Кобаль Й. Невицький замок: Історичний нарис. – Ужгород: ВАТ „Видавництво „Закарпаття”, 2005. – 80 с.
10. История Венгрии: В 3 томах. – Т. I. – М.: Наука, 1971. – 644 с.
11. Кобрин В.Б. и др. Вспомогательные исторические дисциплины: Учеб. пособие для студентов ист. фак. пед. ин-тов / В.Б.Кобрин, Г.А.Леонтьева, П.А.Шорин; Под ред. В.Г.Тюкавина. – М.: Просвещение, 1984. – 208 с.
12. Куликовський В., Мариконь Б. Печатки, герби міст і сіл Закарпаття. – Ужгород, 2010. – 112 с.; іл.
13. Лакиер А. Б. Русская геральдика.– Санкт-Петербург, 1855.– Переиздание в России: – М.: Книга, 1990. – 432 с.
14. Мариконь Б., Ньорба В. Геральдика Закарпаття. Герби і печатки міст, сіл та селищ. – Ужгород: Краєвиди Карпат, 2010. – 96 с.
15. Мельцин М.О. Вспомогательные исторические дисциплины: учеб. пособие/ М.О.Мельцин. – СПб.: Петербургский институт печати, 2006. – 368 с.: ил.
16. Пастуро М. Геральдика /М.Пастуро; Пер. с фр. А.Кавтаскина. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2003.– 144 с.: ил.

17. Похлебкин В.В. Международная символика и эмблематика:(Опыт словаря). – М.: Международные отношения, 1989. – 304 с.
18. Професор Штернберг Яків Ісакович. Бібліографічний покажчик. – Ужгород: Патент, 1994. – 90 с.
19. Слейтер С. Геральдика: Иллюстрированная энциклопедия/ Пер.И.Жилинской. – М.:Эксмо, 2005. – 264с.
20. Токар М. Розвиток Ужгородської домінії за Другетів // Молодь –Україні: (Наукові записки молодих вчених Ужгородського державного університету).– Т. 8. – Ужгород, 1995.– С. 34-39.
21. Філіппов О. Під плащем Святого Мартіна // Новини Мукачева. – 1994. – 12, 19 травня. – № 20 – 21. – С.4.
22. Філіппов О. Історична символика поселень Мукачівського району. – Ужгород: Поліграфцентр „Ліра”, 2012. – 88 с.: іл.;
23. Філіппов О., Федак М. До питання про геральдику міста // Старий Замок. – 1998. – 13 серпня (№50 – 51). – С.12.
24. Федака С. Ужгородські графи Другети // Ужгород. –2001. – 8 вересня.– С.11.
25. Федак М. Другети в Італії та Угорщині: Другети в Італії. Другети стають підданими Угорського королівства // Старий Замок-Паланок. –2004. – 29 квітня-5 травня.– С.15.
26. Федак М. Другети на шляху до слави і багатства: Битва при Розгоні, участь у ній Філіппа Другета. Філіпп Другет і війни з олігархами // Старий Замок-Паланок. –2004. – 13-19 травня.– С.15.
27. Федак М. Другети: Іоанн Другет. Віллерм Другет // Старий Замок-Паланок.– – 27 травня-2 червня.– С.15.
28. Федак М. Другети: Ніколо Другет. Другети горянські // Старий Замок-Паланок. –2004. – 18-24 червня.– С. А11.
29. Федак М. Другети: Другети гуменянські. Нова резиденція. Генеалогія гуменської гілки. Другети та їх сусіди // Старий Замок-Паланок. –2004. – 2-8 травня.– С. А10.
30. Фрайер С. Геральдика: Гербы – Символы – Фигуры / Стивен Фрайер, Джон Фергюссон; пер с англ. М.Б.Борисова. – 2-е изд., исправленное. – М.: АСТ: Астрель, 2011.– 252, [4] с.: ил.
31. Antal M. A Magyarországi Drugeth-család. – Ungvárott, 1943. – 23 old.
32. Csanki D. Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. – I köt. – Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akademia, 1890. – 788 old.
33. Csergheő G. Magyar czimereskönyv //Turul: A Magyar Heraldikai es Genealogiai Társasag közlönye. – IIIköt. – Budapest: Kiadja a Magyar, heraldikai es genealogiai társasag, 1885. – Old. 41- 44.
34. Džugan A. Drugetovci a hradné panstvo Sokol// www. pulib. sk elpub 2/Chovanec 2/ pdf_doc/27. pdf.
35. Hampel J. A Dugethek őseiről. – I.// Századok. – X füz. – Budapest, 1881. – Old. 133-145.
36. Hampel J. A Dugethek őseiről. – II.// Századok. – X füz. – Budapest, 1881. – Old. 207-213.
37. Lenčíš Š. Šľachtický rod Drugetovcov z Humenného. – Humenné, 2003.–183 s.
38. Nagy I. Magyarország családi czimerekkel es nemzékrendi táblákkal. – III köt. – Pest: Pest: Nyomatott Beimel J. és Kozma Vazulnál, 1858. – 420 old.
39. Szirmay A. Notitia topographica, politica incltyti comitatus Zempléniensis. – Buda, 1803. – 486 p.
40. Szirmay A. Notitia historica comitatus Zempléniensis. – Buda, 1804. – 381 p.
41. Uličný F. Deiny osidelnia Užskej župy. – Presov, 1995. – 352 s.
42. Uličný F. Deiny osidelnia Zemplinskej župy. – Michalovce, 2001. – 760 s.
43. Ungvár es Ungvármegye. – Budapest: A vármegyei szociográfiai kiadóhivatala, 1940. – 238 old.
44. Vrtel L. Osem storočí slovenskej heraldiki. – Martin: Matica slovenska, 2003. – 296 s.
45. Wagner K. Collectanea genealogico-historica illustrium Hungariae familiarum, que jam interciderunt. – Decas III.– Pisoni, Pestini, et Lipsiae, 1802. – Pag. 33- 55.
46. Znamierowski A. Wielka księga heraldyki. – Warszawa: Świat Książki, 2008. – 344 s.

РЕЗЮМЕ

ПЕЧАТИ И ГЕРБЫ СЕМЬИ ДРУГЕТОВ

Миськов И.О. (Ужгород)

В статье рассматривается использование символических фигур в сфрагистике и геральдике, в частности, на примере родового герба и печатей ключевой дворянской семьи Другетов (XIV – XVII ст.) в Венгрии. Возможно, что выходцы из Франции – Другеты с Италии принесли собственный герб в Венгерское королевство.

Ключевые слова: печать, герб, геральдика, дворяне, символ, сфрагистика, фигура.

SUMMARY

THE SEALS AND COATS OF ARMS OF THE DRUGETY FAMILY

I. Miskov (Uzhhorod)

The article considers the usage of symbolic figures in the sphragistics and heraldy, In particular, on the example of the patrimonial coat of arts and signets of the significant noble family, the Drugety, in Hungary. It is possible that coming from France the Drugety from Italy brought their own coat of arms to the Hungarian Kingdom.

Key words: seal, coat of arms, heraldry, nobility, symbol, sphragistics, figure.

Рис. 1: Відтиск печатки Філіпа I Другета 1318 року [34, с. 295].

Рис. 2: Два відтиска печатки Віл'яма I Другета 1337 р. [34, с. 297].

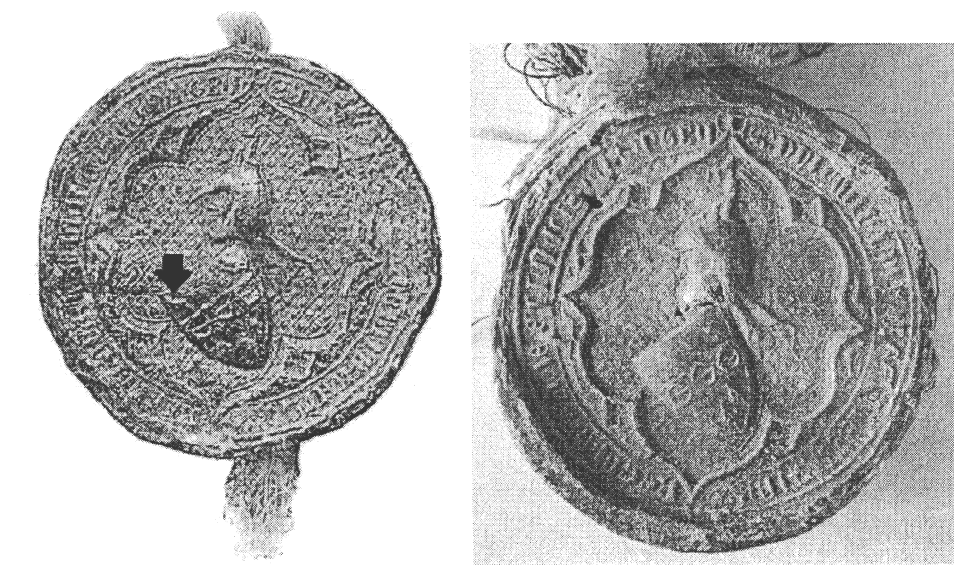

Рис. 3: Відтиск печатки Ніколо I Другета де Гереня. XIV ст. [34, с. 299].

Рис. 4: Частина герба родини Другетів в Ужгородському замку.

Рис. 5: Печатка Георгія Другета де Гомонна 1610 р. [4, арк.2].

Рис. 6: Герб родини Другетів [7, арк.1].

Рис.7: Печатка Іоанна Другета де Гомонна на документі 1638 р. [6, арк. 2].

Рис. 8: Печатка графа Георгія Другета на документі 1658 р. [8, арк. 2].

Рис.9: Герб родини Другетів з книги К.Вагнера про знатні родини Угорщини [45, III, с. 55].

Рис.10: Тинктура герба родини Другетів [33].

